

नचेदंत्वयामदनुग्रहार्थं कृतं किंतु अन्यार्थमित्याह भो अनंत यदेतन्मत्पाणरक्षणं मांहंतुमुद्यतस्य मत्पितुर्वधश्च तदुभयं स्वभृत्यऋषिवाक्यमृतं सत्यं विधातुमहमिति मन्ये कुतः यद्यस्मात् असत् अयुक्तं विधित्सुः खड्गं प्रगृह्णावोचत् किमदपरो मद्वातिरिक्तश्चेदीश्वरोऽस्ति तर्हि त्वामिदानीमवतु तव कंशिरोऽहं हरामीति पाठांतरेऽप्ययमेवार्थः यद्यदावोचत् तदामत्पाणरक्षणमिति वाऽन्वयः एतच्च सत्यं विधातुं निजभृत्यभाषितमित्यत्रैव च बहुधा व्याख्यातं ॥ २९ ॥ नचेदं पक्षपातेन रक्षणं दैत्यहननं च त्वयि स्वाभाविकम् किंतु मायागुणोपाधिकम् सर्वात्मके त्वयि स्वतस्तदयोगादित्याह एक इति एतच्च जगत्त्वमेवैकः यद्यतः अमुष्य आदावंते च पृथगवस्य सिविरामं करोषि सन्मात्रतया कारणत्वेनावधित्वेन च वर्तस इत्यर्थः अतो मध्यतश्च त्वमेव कुतस्तर्हि भेदप्रतीतिस्तत्राह निजमायागुणपरिणामात्मकमिदं जगत्सृष्ट्वा तदनुप्रविष्टस्त्वं तैर्गुणैर्हेतुभूतैर्नानेवरक्षक इव हंते वच अवसितः प्रतीतः तदुक्तं स्कंधोपक्रमे निर्गुणोऽपि ह्यजोऽव्यक्तो भगवान् प्रकृतेः परः स्वमायागुणमाविश्य बाध्य बाधकतांगत इत्यादिना ॥ ३० ॥ ननु यद्येतज्जगदहमेव तर्हि

मत्पाणरक्षणमनंतपितुर्वधश्च मन्ये स्वभृत्यऋषिवाक्यमृतं विधातुम् ॥ खड्गं प्रगृह्य यदवोचदसद्विधित्सुः स्वामीश्वरो मदपरोऽवतुकं हरामि ॥ २९ ॥ एकस्त्वमेव जगदेतदमुष्य यत्त्वमाद्यंतयोः पृथगवस्य सिमध्यतश्च ॥ सृष्ट्वा गुणव्यतिकरं निजमायायेदं नानेव तैरवसितस्तदनुप्रविष्टः ॥ ३० ॥ त्वं वा इदं सदसदीश भवांस्ततोऽन्यो मायायदात्मपरबुद्धिरियं ह्यपार्था ॥ यद्यस्य जन्मनिधनं स्थितिरीक्षणं च तद्वैतदेव वसुकालवदष्टि तर्वाः ॥ ३१ ॥

जगतो वैषम्येण मम वैषम्यमपि किं न स्यादित्यत आह त्वं वै त्वमेवेदं सदसत् कार्यकारणात्मकं जगत् न तु त्वत्तः पृथक् भवांस्तु ततोऽन्यः आद्यंतयोः पृथगवस्थानात् यद्यस्मादेवमतोऽयमात्मीयः अयं पर इति या बुद्धिः सा अपार्था माया एव कार्यकारणाभेदं दृष्टान्तेन साधयति यद्यतः यस्य जन्म ईक्षणं प्रकाशश्च यस्मिन् निधनं च स्थितिश्च तद्वैतदेव अष्टिर्बीजं कारणंतरुः कार्यम् तयो र्यथा वसुकालमात्रत्वं अयमर्थः कालशब्देन नीलत्वासाधारणयोगात् पृथ्वी वसुशब्देन वसुमात्रं भूतसूक्ष्मम् तत्र तरो र्यथा पृथ्वी मय बीजमात्रत्वम् तस्य च यथा भूतसूक्ष्ममात्रत्वम् एवं सर्वमपि कार्यकारणात्मकं जगत्परमकारणात्मकमेवेति तथा च पारमर्षसूत्रम् तदनन्यत्वमारंभणशब्दादिभ्य इति श्रुतिश्च वाचारंभणं विकारो नामधेयं मृत्तिकेत्येव सत्यमिति ॥ ३१ ॥